

Iskustvo rada sa „živim“ imateljem privatnoga arhivskoga gradiva inspirirao je kanadsku arhivisticu Carolyn Harris za članak pod naslovom *Paper Memories, Presented Selves: Original Order and the Arrangement of the Donald G. Simpson Fonds at York University* (Predstavljanje zapisanih sjećanja. Načelo prvotnog reda i sređivanje fonda Donalda G. Simpsona na Sveučilištu York). Najveći problem pri sređivanju i opisu osobnog arhivskog fonda Donalda G. Simpsona, autorici je zadavala mogućnost primjene arhivističkih načela na već djelomično konstruiranoj arhivskoj cjelini od strane samog imatelja/stvaratelja.

Rubrika Recenzije knjiga donosi nam sljedeće prikaze: Hackman, Larry J. (gl. ur.) *Many Happy Returns: Advocacy and the Development of Archives*. Chicago: Society of American Archivists, 2011. (Julia Hendry); X. Blouin Jr., Francis i William G. Rosenberg. *Processing the Past: Contesting Authority in History and the Archives*. New York: Oxford University Press, 2011. (Rodney G.S. Carter); Rosenzweig, Roy. *Clio Wired: The Future of the Past in the Digital Age*. New York: Columbia University Press, 2011. (Elizabeth Shaffer); Theimer, Kate (ur.) *A Different Kind of Web: New Connections Between Archives and Our Users*. Chicago: Society of American Archivists, 2011. (Kathryn Harvey); Fossati, Giovanna. *From Grain to Pixel: The Archival Life of Film in Transition*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2009. (Yvette Hackett); Zamon, Christina. *The Lone Arranger: Succeeding in a Small Repository*. Chicago: Society of American Archivists, 2012. (Sarah Wilkinson).

Nakon recenzija slijede nekrolozi preminulima: Robertu Garonu (1942-2012), Kate O'Rourke (1968-2012), te Tonyu Reesu (1948-2012). Na kraju su navedeni dobitnici nagrade za suradnike časopisa za 2012. godinu.

Radoslav Zaradić

Archives, 36, 123-124(2011)

Ekonomska kriza, čiji su svakodnevni učinci još uvijek sveprisutni, nije zaobila ni ovaj etablirani britanski arhivistički časopis. Prema riječima iz uvodnika Anthonyja Smitha, predsjednika Vijeća britanske udruge arhivskoga gradiva, početkom 2011. bilo je očito da se Udruga našla u financijskim poteškoćama, što je pak dovelo do nužnosti trenutačnog smanjenja troškova i iznalaženja načina povećanja prihoda. U tu je svrhu odlučeno napraviti iznimku u dotad uobičajenoj praksi izlaženja časopisa; umjesto dva zasebna broja te je godine izdan nešto obimniji dvobroj. Smith također napominje da se radi o jednokratnoj iznimci, smatrajući da će ovaj kao i drugi načini uštede, u kombinaciji s raznim vidovima pomoći članstva (financijskoj, volonterskoj, autorskoj i dr.), omogućiti povratak časopisa u ranije zadane izdavačke okvire.

U skladu s tim, u ovom dvobroju je broj autorskih članaka povećan na sedam, čemu treba pridodati i jedan novi članak u rubrici *Bilješke i dokumenti*. Rubrika *Prikazi knjiga* donosi recenzije čak dvadeset i devet novih naslova, a ni ovaj put nisu zanemarene *Kratke obavijesti* koje se osvrću na pet novih izdanja. Obje rubrike i ovaj put je uredio William Gibson.

Prvi članak napisao je John S. Moore, stariji znanstveni novak na Humanističkoj školi Sveučilišta u Bristolu, naslovivši ga *Novo datiranje Cartae Baronum*. U njemu se autor posvetio uvijek aktualnom pitanju datiranja srednjovjekovnih isprava.

Predmet njegova istraživanja bile su tzv. *Povelje baruna*, nastale u vrijeme vladavine engleskog kralja Henrika II. Plantageneta (vladao 1154-1189), koje se dotada običavalo vremenski smjestiti u 1166. godinu. Radi se o svojevrsnoj srednjovjekovnoj anketi koju je Kralj naručio u engleskim grofovijama, prema kojoj su svi njegovi vazali (baruni) morali u odgovoru naznačiti sljedeće: koliko su imali vlastitih vitezova-vazala u vrijeme smrti Henrika I. 1135, koliko su stekli novih vazala u razdoblju od 1135. i jesu li i u kojem opsegu ti vazali ispunjavali kvotu vojne obveze spram Kralja. Na početku članka autor ocrtava prihvaćeno datiranje na temelju indicijskih interpretacija, premda se razdoblje od siječnja do ožujka 1166. izrijeком ne spominje ni u jednom od dva izvorno sačuvana primjerka *Povelja*. Moore dovodi u pitanje prihvaćeno stanje stvari i u svojoj analizi cjelokupnog postupka oko proklamacije, prikupljanja podataka i njihova podastiranja nudi svoje alternativno viđenje. Kao uvjerljivu argumentaciju za prihvaćanje duljeg vremenskog razdoblja nastanka *Povelja* navodi duži vremenski raspon procesa: od vremena potrebnog da Kraljev nalog dospije i u najudaljenije engleske grofovije, preko njegova obznanjivanja na tamošnjim sudovima koji nisu kontinuirano zasjedali, pa sve do sporog prikupljanja podataka od strane grofova, biskupa i opata, imajući na umu nepismenost njihovih nižih vazala i prijeko potrebnu pedantnost u prikupljanju informacija ovakve vrste. Imajući sve to u vidu, Moore naznačuje tromjesečno razdoblje kao vjerojatniju činjenicu. Također postavlja pitanje krajnjeg vremenskog raspona od slanja vladareva naloga do kasnijeg povrata informacija Kruni. Načelom eliminacije godina vezanih uz boravak Henrika II. u Engleskoj i imena onih koji se spominju u *Poveljama*, Moore ističe razdoblje od kraja svibnja 1165. do već ranije utvrđenog ožujka 1166. To dodatno potkrepljuje tada odigranim događajima iz međunarodnog i osobnog konteksta Kraljeve vladavine. Na taj način autor vjerodostojno premošćuje problem vremenskog tjesnaca izvedbe cjelokupnog naloga koji se javljao kod ranijeg datiranja. Na kraju nudi i dodatne mogućnosti određivanja datacije putem istraživanja pojedinih vazala koji se spominju u *Povelji*, a napominje i pobude koje su Kralja vjerojatno nagnale da baš u tom vremenskom razdoblju donese odluku da se ovakvi podaci sakupe i podastru mu se u obliku povelje.

Najkraći članak u ovom broju, *Čitko i nečitko u povijesnim dokazima*, rad je Davida Dymonda, bivšeg ravnatelja Studija lokalne i regionalne povijesti na Institutu trajnog obrazovanja Sveučilišta u Cambridgeu. Na dvije stranice autor apostrofiru razliku između primarnih i sekundarnih povijesnih dokaza. Pod prvima podrazumijeva zapise nastale u određeno vrijeme za osobne, pravne ili poslovne potrebe, a drugi obuhvaćaju namjerna nastojanja povjesničara da rekonstruiraju i interpretiraju prošlost, najčešće u pisanom obliku. Pri tome Dymond svoju osnovnu misao ukratko razrađuje na primjeru dviju rukopisnih knjiga iz pismohrane u Suffolku vezanih uz tamošnje selo i župu Long Melford. Obje se tiču povijesti župe tijekom 16. i 17. stoljeća. Iako su nastale u to vrijeme, sadrže čistopise ranijih izvornika. Autor s tim u vezi propitkuje značaj teže čitljivih i ispravljenih izvornika i dokumenata koji svojom potpunosti i detaljnošću često pružaju više informacija od naknadno nastalih čistopisa, ponekad napisanih znatno kasnije od prve neuređene verzije. Autor konačno smatra kako suvremeni povjesničari nikako ne smiju zanemariti primarne izvore, koliko god oni bili teže čitljivi.

Da umirovljenje ne mora nužno značiti i vječan rastanak od arhivistike dokazuje Brian Barber, umirovljeni arhivist svojim člankom *Molbe Parlamentu da ispravi 'ove velike nepravde': Sjednice suda područja West Riding u Yorkshireu i zakonska re-*

forma 1729-1731. Barber se i nakon umirovljenja nastavio baviti temama koje ga zanimaju, otkrivši ih tijekom tridesetogodišnjeg katalogiziranja zapisa u nekoliko jorkširskih pismohrana. Njegov članak nastavlja tradiciju ranijih brojeva ovog časopisa u obrađivanju tema s područja britanske pravne povijesti. Na temelju arhivskoga gradiva, literature i zapisnika Donjeg doma britanskog Parlamenta Barber rekonstruirao pozadinu donošenja tri zakona u Parlamentu kojima se znatno poboljšala i pojeftinila britanska pravna procedura, pri čemu su presudnu ulogu odigrale peticije koje je Parlamentu uputio sud područja West Riding. Točnije, tri peticije u razdoblju 1729-1731. rezultirale su trima zakonima koji su uobličili kvalifikacije potrebne za obavljanje odvjetničke službe, ustanovili da se u spisima svih sudova mora početi upotrebljavati engleski umjesto dotada korištenog latinskog jezika, dok je treći zakon onemogućio zlouporabu pravnog mehanizma kojim viši sud oduzima pravo rješavanja nekog sudskog postupka nižem sudu. Barber uvodno daje detaljnije informacije o vrsti i jurisdikciji Suda, njegovoj ulozi na području West Riding, kao i vrlo dobro sačuvanom sudskom arhivskom gradivu. Osim što dodatno opisuje tri zakona, autor naznačuje proceduru od podnošenja peticija do njihova preoblikovanja u zakonske akte, a istodobno se dodatno osvrće i na pojedince s područja Yorkshirea koji su sudjelovali u radu parlamentarnih odbora zaduženih za pripremu tih zakona. Autorova pažnja je usmjerena i na pitanje razloga tempiranja tih peticija odnosno kasnijih zakona, što dovodi u vezu s recesijom koja je tih godina zahvatila trgovinu suknom, tada od iznimne važnosti za pokrajinu Yorkshire. Osiromašenost sitnih suknara, često puta dodatno financijski opterećenih u dugim i kompleksnim sudskim postupcima u kojima su ih zastupali kvaziodvjetnici, te osobni interes pojedinih parlamentarnih odbornika za poboljšanjem novčanog položaja suknara koji su unajmljivali njihove posjede, Barber navodi kao uzroke brzog i jednostavnog donošenja ovih zakona.

Anne Summers, počasnica istraživačica Sveučilišta Birkbeck u Londonu, bavi se istraživanjem odnosa kršćanskih i židovskih žena u Engleskoj tijekom stogodišnjeg razdoblja prije Prvog svjetskog rata. U ovom broju objavljen je njen članak *Praznine i predrasude u arhivskom gradivu: Istraživanje kršćansko-židovskih dobrotvornih suradnji od 1880-ih do 1920-ih*. Članak je nastao tijekom proučavanja dobrotvornih društava kao jednog od mjesta realizacije takve suradnje, ostvarene utoliko lakše što je arhivsko gradivo takvih ustanova dosta dobro sačuvano. Ono obuhvaća tiskane godišnje izvještaje, izvještaje s konferencija, mjesečne časopise, zapisnike raznih odbora i slično, a čuva se u ustanovama poput Knjižnice Sveučilišta u Southamptonu. Koristeći ovakve izvore autorica temu razmatra s dva suprotna stajališta: onoga što izvori otkrivaju, ali i onog što ostaje neizrečeno odnosno prekriveno šutnjom. Ove izvore Summersova je nadopunila spoznajama iz objavljenih djela (memoari, eseji i dr.) koja su objavile članice dobrotvornih udruga poput Nacionalne unije ženskih radnika, Društva za pomoć putnicima, Židovskog skrbnog odbora i slično. Kao jedan od rezultata istraživanja autorica navodi jasno vidljivu različitost iskazanih stavova o dobrotvornim djelatnostima istaknutih u objavljenim godišnjim izvještajima i neobjavljenim mjesečnim i tjednim zapisnicima. Potonji otkrivaju znatnu količinu međusobnog neslaganja članstva oko pojedinih tema, dok se u izvještajima plasiranim javnosti nastojao naglasiti potpun sklad i suglasje. Dodatnom usporedbom tiskanih izvora i arhivskoga gradiva vezanih za djelatnost pojedinih predsjednica dobrotvornih društava, često puta rođenih u jednoj, a udanih u drugoj od dvije ovdje razmatrane vjere, pokazuju se promjene i različitosti osobnih stajališta koja se dotiču vjerskih pitanja. Anali-

zirajući dobrotvorne publikacije koje se odnose na londonski East End, u to vrijeme naseljen velikom zajednicom doseljenih istočnoeuropskih Židova, Summersova na nekoliko primjera daje moguća objašnjenja za razlog izostanka ikakvih podataka vezanih uz te ljude. Kao pretpostavku nudi tada prevladavajuće i isprepletene stavove društva koje se prema manjinskim vjerskim zajednicama odnosilo s dozom netrpeljivosti, ali i tolerancije. Nepostojanje podataka u periodici autorica zapravo tumači tada ustaljenom suzdržljivošću spram manjina, što je rezultiralo šutnjom u dobrotvornom tisku. Takav odnos posve je suprotan od danas njegovane i poticane multikulturalnosti. Autorica svoj rad zaključuje afirmativnim podsjećanjem na sveobuhvatan znanstveni pristup za istraživanje ove teme, koji podrazumijeva korištenje neobjavljenih i objavljenih izvora, te ujedno poziva na daljnje očuvanje arhivskoga gradiva dobrotvornih organizacija.

Zajednički istraživački projekt pismohrane u Devonu i Sveučilišta u Exeteru rezultirao je člankom kojeg su zajednički napisali Nicole Baur (pridružena znanstvena istraživačica centra za medicinsku povijest Sveučilišta), John Draisey (okružni arhivist za područje Devona) i Joseph Melling (profesor povijesti na Sveučilštu), nazvanom *Javna politika i privatnost pacijenata: Arhiviranje zapisa o mentalnom zdravlju pacijenata iz razdoblja velike bolnice, oko 1948-1970*. Ovaj se članak može promatrati i kao nastavak detaljnijeg istraživanja zdravstvene dokumentacije ovakve vrste, budući da je slična tematika obrađena u prethodnom broju časopisa. Predmet spomenutog projekta je ogromna količina (100 d/m vremenskog raspona 1845/1962) dosjea pacijenata iz triju umobolnica s područja Exetera, preuzetih u devonsku pismohranu u razdoblju 1984-2007. Veća skupina arhivista, istraživača i znanstvenika, među kojima i autori članka, surađivala je na složenom poslu procjene istraživačkog potencijala gradiva i osmišljavanja modela čuvanja odabranog reprezentativnog uzorka, a sve s ciljem omogućavanja korištenja ovoga gradiva koje rekonstruira putovanje pacijenata kroz sustav skrbi za mentalno zdravlje. Autori teksta u tri cjeline detaljno opisuju rad na projektu, dvojbe s kojima su se tada susretali i kako su ih rješavali, te samo arhivsko gradivo. Izazov je bio tim veći, što je gradivo preuzeto nesređeno bez ikakvog obavljenog pomagala.

Osim više od osam tisuća dosjea pacijenata, gradivo obuhvaća kartoteku sa oko trideset tisuća kartica profila pacijenata, te administrativne zapise. Kao osnovni i najveći problem s kojim su se arhivisti susreli, istaknuta je izuzetno obilna količina gradiva, što je znatno otežalo pitanje obrade i zbog ograničenih financijskih i smještajnih kapaciteta nametnulo potrebu odabira reprezentativnog uzorka za trajno čuvanje. Važan korak pri odabiru bio je oblikovanje elektronske baze podataka u koju su unesene najbitnije informacije iz dosjea pacijenata, što je olakšalo odabir uzorka te omogućiti buduće jednostavnije korištenje podataka. Konačno je odlučeno da će se trajno sačuvati deset posto dosjea prema načelu javnog interesa i istraživačke važnosti za budući projekt o pacijentima koji su primljeni na liječenje u više navrata, pa je taj osnovni kriterij i primijenjen, a zbog povijesne vrijednosti i male količine sačuvani su i svi dosjei iz razdoblja prije 1948. Također su istaknuti i najočitiji nedostaci ovakvog kriterija odabiranja. Razmotrena je i problematika ograničene dostupnosti ovakve vrste gradiva, što je zasada razriješeno djelomično dostupnim podacima u bazi, s naznačenom budućom dostupnošću konkretnih dosjea sukladno isteku vremenskih rokova ograničenja. Znan je prostor posvećen i raščlambi dosjea pacijenata koji sadrže brojne podatke o upućivanju, primanju, skrbi i otpuštanju štíćenika iz

bolnica. Analizom dosjea iz različitih razdoblja zamjećuje se promjena u njihovom izgledu i kategorijama unosa, što je također detaljno opisano. Autori više puta apostrofiraju važnost sveobuhvatnog istraživačkog pristupa radi dobivanja cjelovite i potpune slike korištenjem dokumentacije koja nadopunjuje spoznaje iz dosjea. To su u prvom redu dokumenti o prihvatu u bolnicu, dosjei drugih nadležnih službi poput socijalne, sačuvana osobna korespondencija, te osobne stvari pacijenata. Svaka od ovih vrsta promatrana je na primjerima vezanima uz osnovno gradivo koje je predmet cijelog razmatranja. Autori najposlije sažimlju osnovne značajke i rezultate projekta koji je poslužio kao povod za detaljnije objelodanjivanje njegovih raznih aspekata u ovom članku.

Ranija praksa objavljivanja predavanja s memorijala posvećenog Mauriceu Bondu nastavljena je i u ovom broju. Godine 2010. održao ga je Frank Prochaska, počasni istraživač Instituta za povijesna istraživanja Sveučilišta u Londonu i predavač na Povijesnom fakultetu Sveučilišta u Oxfordu. Njegovo se izlaganje također odnosilo na dobrotvornu tematiku, a za objavu ga je uobličio u članak *Promjene u načinima i oblicima dobrotvornosti*. U njemu na temelju vlastitog višegodišnjeg istraživanja arhivskoga gradiva raznovrsnih dobrotvornih društava, daje svojevrstan presjek promjena koje su zadesile filantropiju u Britaniji tijekom 19. i 20. st., koncentrirajući se pritom i na neke dotad manje istražene pravce u toj problematici, kao primjerice dobrotvorno djelovanje među radništvom. Na početku autor ukratko rezimira svoje dugogodišnje znanstveno istraživanje dobrotvornih ustanova i navodi nekoliko vlastitih autorskih prinosna na tom polju. Pritom posebno ističe vrijednu pomoć koju su mu tijekom godina pružili brojni arhivisti u odabiru i znanstvenoj obradi arhivskoga gradiva. Prochaskino izlaganje ukazuje na raznovrsnost gradiva kojim se koristio u svojim istraživanjima, boraveći u raznim ustanovama, uključujući i Kraljevski arhiv. Najviše prostora je pak posvetio pojašnjavanju promjena u shvaćanju dobrotvornosti u Britaniji tijekom prethodna dva stoljeća. Viktorijanska shvaćanja ove djelatnosti podrazumijevala su individualnu djelatnost lišenu državnog utjecaja, s naglaskom na razvijanju osobne odgovornosti i poticanju društvenog suglasja. Ovakav je koncept doživio temeljitu preobrazbu tijekom 20. st., osobito nakon Drugog svjetskog rata, kada dolazi do istaknutije uloge vlasti koja je svojom obrazovnom, zdravstvenom i socijalnom politikom preuzela znatan dio djelatnosti kojima su se ranije na lokalnoj razini bavila dobrotvorna društva. Jačanje uloge socijalne države autor navodi kao razlog češćeg istraživanja odnosa dobrotvornih ustanova spram države i posezanja za gradivom kojeg je u tom pogledu stvorila vlast. Na taj se način, kako kaže autor, dobiva samo polovična slika dobrotvorstva. Istovremeno saznajemo nešto više o pojmu radničkog dobrovoljnog rada koje je u suprotnosti s dotad prevladavajućim uvjerenjem da se karitativni rad odvijao između viših i nižih stratificiranih skupina u društvu. Naglašavajući da je dobrotvornost stvar temperamenta, a ne pripadnosti staležu, Prochaska afirmira istraživanje ovog vida filantropskog djelovanja između pripadnika istog staleža, unatoč relativno maloj količini izvora koji se upotpunjuju periodikom, autobiografijama, vjerskim traktatima i memoarima, navodeći i svoje vlastito iskustvo na rasvjetljavanju tog pitanja. Ujedno koristi priliku kako bi se osvrnuo na pojam dobrotvorstva u današnjem britanskom društvu. Konstatirajući kako je dobrotvoran rad kao dio civilnog društva ponovo vrijednosno potvrđen u javnosti nakon određenog marginaliziranja kao relikta prošlosti, autor se zadržava na analiziranju današnjeg dobrotvornog partnerstva između britanskih vlasti i dobrotvornih ustanova. Kao jednu od trenutnih poteškoća ovog odnosa navodi financiranje od strane vlasti, pri čemu usta-

nove često otupljuju svoju kritičku oštricu spram nje i dovode u pitanje svoje autonomno i nezavisno djelovanje. Na kraju svog izlaganja ocjenjuje pozitivnom činjenicu da većina britanskih dobrotvornih institucija ipak nije novčano ovisna o državnom proračunu, a ulogu arhivista u očuvanju ovakve vrste gradiva smatra važnom stavkom za opstanak dobrotvorstva.

Posljednji autorski članak ovog broja mogao bi svojom tematikom i obratima poslužiti kakvom revnom filmskom redatelju za snimanje filma ili televizijske serije. Već je i sam naslov intrigantan: *Grof, njegova kćer, domaćica njenog brata i mačka: Iznimna priča o arhivu s posjeda Sheffield Park*. Autori Daniel Waley, akademik Britanske akademije i profesor povijesti na Sveučilištu u Londonu, te Christopher Whittick, viši arhivist u pismohrani istočnog Sussexa, u njemu opisuju na koje je sve načine arhiva plemićke obitelji Holroyd zajedno s rukopisnom ostavštinom britanskog premijera Lorda Northa s posjeda Sheffield Park u istočnom Sussexu, putem raznih gubitaka, otuđivanja i aukcija konačno raspodijeljena i raspršena u raznim smjerovima. Pred čitateljem se tako otkriva detaljna naracija o dugogodišnjoj sudbini ove obiteljske rukopisne ostavštine i osobama koje su u tome igrale presudnu ulogu. Najprije saznajemo osnovne informacije o tri istaknuta muška člana obitelji Holroyd, koji su nosili titule grofova Sheffielda. Njihova politička i diplomatska djelatnost iznjedrila je vrijednu rukopisnu ostavštinu i knjižnicu, djelomično vezanu uz obiteljski posjed i pripadajući mu prostrani vrt. Treći grof Sheffield umro je 1909. oporučno određivši svoju posvojenu kćer Mabel Attenborough i njenog brata i sestru kao svoje primarne i sekundarne nasljednike. Iako je izvršiocima oporuke naredio da se dio osobnih dokumenata i pisama ukloni, Mabel je određenu količinu toga gradiva sakrila na tavan svoje sestre u kući blizu posjeda. Time je cjelokupna priča počela teći u dva smjera: oko arhivskoga gradiva u glavnoj kući posjeda, koja je nakon nekog vremena bila prodana i tzv. Kućici, u kojoj se nakon Mabeline smrti naselila njena sestra Hilda. Kako su članovi obitelji Attenborough postajali stariji, Kućica je prelazila iz ruke u ruku skrbnika i slugu, pa ju je na kraju 1950-ih naslijedila Kate King, domaćica koja se brinula o Mabelinom bratu. Za to vrijeme arhivsko gradivo u glavnoj kući je sve manje odolijevalo neprikladnim uvjetima u kojima je bilo smješteno, a zbog nebrige bilo je i lak plijen potencijalnih pljačkaša. Nakon što je preminuo posljednji vlasnik kuće, to je arhivsko gradivo završilo na dvjema dražbama 1971-1972, te je dio gradiva izravnim i neizravnim putem dospio u pismohranu istočnog Sussexa. Slična je sudbina zadesila i gradivo iz Kućice. Nakon što ga je Kate King 1977. otkrila na svom tavanu, odustala je od prvobitne namjere da ga spali i pohranila ga dvije godine kasnije kao privremeni depozit u Pismohranu, djelomično zbog toga što se jedan od arhivista prilikom pregleda gradiva sprijateljio s njenom mačkom, što se pokazalo presudnim da imateljica ukaže Pismohrani makar privremeno povjerenje. Ipak, financijske poteškoće ubrzo su nagnale gospođu King da gradivo preda na dražbu koja je održana 1981. Autori u zadnjem dijelu teksta govore o uspješnoj suradnji Pismohrane i aukcijske kuće u koordinaciji s drugim zainteresiranim ustanovama, da znatnu količinu gradiva kupe i pohrane na prikladna mjesta. Također upozoravaju na pogubnost ovakve, doduše rijetke prakse komadanja arhiva na manje dijelove koji prodajom bivaju posve raspršeni, što je suprotno svim arhivističkim načelima. Međutim, cijela ova priča je završila zadovoljavajuće, jer je Pismohrana uspjela otkupiti na dražbi sve što je namjeravala i to u pola cijene. Kao dodatak članku autori donose tablični pregled šezdeset i sedam aukcijskih predmeta iz 1981. s njihovim kratkim opisom, postignutom cijenom, naznačenim kupcem i detaljima krajnjeg odredišta predmeta, ukoliko je to poznato.

Rubrika *Bilješke i dokumenti* i u ovom broju donosi prijepis izvornog arhivskoga gradiva, još jednom dokazujući kako otkriće novih izvora može u znatnoj mjeri upotpuniti dotadašnje spoznaje o nekom pitanju. U članku „*Satnik Swing na sude-nju*“: *Iz tužiteljeve perspektive. Izvaci iz dnevnika Godfreyja Tallentsa*, predavač na Povijesnoj školi Sveučilišta u Nottinghamu, Richard A. Gaunt, dodatno je rasvijetlio epizodu u engleskoj povijesti poznatu pod nazivom Swingove pobune. Točnije, radilo se o ustancima poljoprivrednika tijekom 1830. i 1831. na području Engleske, kada su zbog svog sve lošijeg ekonomskog položaja uzrokovanog uznapređovalom upotrebom strojeva, prvenstveno vršalice u poljodjelstvu, u većem broju napadali posjednike i uništavali im strojeve i imovinu. Pritom su im najprije slali prijeteća pisma potpisivana sa „*Satnik Swing*“, koji je kao izmišljena ličnost slovio za vrhovnog vođu ovih počinitelja. U pismima su kategorički zahtijevali da vlasnici sami unište svoje vršalice, inače će to učiniti pošiljatelj pisma. Gaunt u tekstu predstavlja posve nov izvor za proučavanje krivičnoga gonjenja ovih pobunjenika na području Hampshirea i Wiltshirea pred za to ovlaštenim sudskim povjerenstvima. Riječ je o dnevnničkim zapisima Godfreyja Tallentsa (1812-1877), mladog odvjetnika koji je u vrijeme ovih zbivanja u povjerenstvu Winchestera djelovao u sklopu tužiteljstva kao zamjenik svoga oca, uglednog advokata i pravnika Williama Edwarda Tallentsa. Godfreyev dnevnik pruža nov pogled na ove događaje, čime proširuje mogućnosti daljnjih istraživanja. Sačuvani u obliku mikrofilma u sklopu rukopisne ostavštine oca i sina u arhivu Nottinghamshirea, četrnaest svezaka ovog dnevnika dosad je zbog svoje obimnosti i loše kvalitete mikrofilma ostalo neistraženo. Autor članka donosi prijepis većeg broja dnevničkih unosa tada osamnaestogodišnjega godfreja, koji otkrivaju čitav niz detalja vezanih uz rad tužiteljstva tijekom sudskog postupka u prosincu 1830. i siječnju 1831. Unosi su pisani suhoparnošću revnog pisara koji bilježi činjenice o dnevnoj rutini svoga posla: pripremama, suđenjima, izricanju presuda i kaznama koje su varirale od smrtnih do zatvorskih. Zanimljivi su detalji poput onog da se marljivo radilo čak i na Božić ili bilješka dnevničara da se određenog dana ošišao. Njegova pedantnost ogleda se i u zapisivanju statističkih podataka vezanih uz osude i osuđenike. Autor članka se dodatno potrudio razjasnivši sva imena i slučajeve spomenute u dnevniku bilješkama uz tekst. Objava ovakvih izvora nesumnjivo je koristan doprinos za proširivanje postojećih saznanja o poznatim povijesnim temama i poticanje njihovog daljnjeg istraživanja u sklopu povijesne znanosti.

U rubrici *Prikazi knjiga* ovaj su put recenzirani sljedeći naslovi: *Božja nagrada? Crkve i prirodan svijet* (ur. P. Clarke i T. Claydon); *Viktorijina povijest okruga Engleske, Sussex, v, drugi dio. Okrug Littlehampton: Arundel Rape (jugoistočni dio)* (ur. C. P. Lewis); *Povijest Cumberlenda autora Johna Dentona* (ur. A. J. L. Winchester); *Engleski biskupski dokumenti 35. Hereford, 1234-1275.* (ur. J. Barrow); *Židovske zajednice srednjovjekovne Engleske: Sabrani eseji R. B. Dobsona* (ur. H. Birkett); *Kazalo srednjovjekovne proze* (ur. K. A. Rand); *Elektronska arhiva Piersa Plowmana: 6, San Marino, Knjižnica Huntington Hm 128 (Hm, Hm²)* (ur. M. Calabrese, H. N. Duggan i T. Turville-Petre); J. M. Kaye, *Srednjovjekovne isprave o prijenosu vlasništva nad nekretninama; Knjiga zanata Pinnars i Wiresellers, 1462-1511.* (ur. B. Megson); K. Fincham i N. Tyacke, *Obnova oltara. Promjene engleskog bogoslužja; Vojnici. Smotre u Monmouthshireu, 1539. i 1601-02.* (ur. T. Hopkins); *Oporuke i popisi Sunderlanda, 1601-1650* (ur. J. Briggs, R. McGhee, J. Smith, J. Tindall, A. Tuman i X. Webster); *Pourat dimnice u Warwickshireu: Dan Sv. Mihaela 1670. i Dan Gospe od Coventryja 1666.* (ur. T. Arkell

i N. Alcock); J. Selwood, *Raznovrsnost i različitost u ranomodernom Londonu; Povijest zločina: Britanija 1600-2000.* (ur. A. Kilday i D. Nash); K. Cowman, *Žene u britanskoj politici oko 1689-1979.* (ur. J. Black); *Dvorske knjige plemićkog posjeda Cheltenham 1692-1803.* (ur. J. Hodsdon); A. Savours, S. Forgan i G. Williams, *Ka sjeveru! Put na Sjeverni pol 1773; Suvremenost i polovna trgovina: Kulture i prakse europske potrošnje 1700-1900.* (ur. J. Stobart i I. Van Damme); A. Thompson, *Juraj II: Kralj i Elektor; Sudnica i tamnica u Surreyju 1791-1824.* (ur. C. W. Chalkin); L. Thorness, *Protestantsko čistište: Teološka izvorišta Kaznenog zakona iz 1779; Kalendar prijekih osuda na nižim sudovima 1781-1837.* (ur. William Gibson); *Povijest Parlamenta. Donji dom 1820-32.* (ur. D. R. Fisher); D. Erdozain, *Problem zadovoljstva, sporta, rekreacije i kriza viktorijske religije; Biddenden u slikama, ljudi, mjesta i zbivanja* (ur. Lokalno povijesno društvo Biddendena); *Ratni dnevnik Laurie Latchford iz Swansea, 1940-4.* (ur. K. Elliott Jones i W. Cope) i A. Sisman, *Hugh Trevor-Roper: Biografija.*

Rubrika *Kratke obavijesti* obrađuje pet novih naslova: J. R. Wigglesworth, *Prodaja znanosti u Newtonovom dobu, oglašavanje i komodifikacija znanja; Prekrasno za pogledati: Stogodišnja povijest Linkolnskog arhivskog društva 1910-2010;* G. Clegg, *Brentford kroz vrijeme;* P. Horn, *Život ispod stepenica u 20. stoljeću; Školarci viktorijskog i edvardijskog doba; Žene tijekom 1920-ih i Povijest Warwickshirea, br. 6* (časopis lokalnog povijesnog društva Warwickshirea).

Marijan Bosnar

Archival Science, International Journal on Recorded Information, **12, 1-4(2012)**

U prvom broju časopisa *Archival Science* iz 2012. godine kroz pet članaka obrađuju se različite teme značajne za suvremenu arhivsku teoriju i praksu: prava vlasništva nad arhivskim gradivom i njegova dostupnost, korištenje arhivskoga gradiva od strane istraživača i interpretacija arhivskih dokumenata, društveno odgovorno poslovanje i ekološki održiv razvoj suvremenih arhiva, te materijalna zaštita gradiva zbog klimatskih promjena.

Sarah Barber, profesorica na Sveučilištu Lancaster, u članku pod naslovom *Who owns knowledge? Heritage, intellectual property and access in and to the history of Antigua and Barbuda* (Tko posjeduje znanje? Nasljeđe, intelektualno vlasništvo te pristup u i do povijesti Antigve i Barbude), prikazuje povijest nastanka te analizira pitanje vlasništva i prava korištenja zbirke isprava pod nazivom *The Codrington Papers*. Riječ je o zbirci isprava u vezi s upravom obitelji Codrington na Leewardskim otocima, dijelu otočne skupine Malih Antila, u razdoblju od 1685. do 1870. godine. Zbirku isprava u vlasništvu te obitelji, Sir Simon Codrington prodao je na dražbi nepoznatom kupcu 1980. godine. Zbirka je prodana u vrijeme kada je u tijeku bio proces stjecanja neovisnosti Antigve i Barbude od Ujedinjenog Kraljevstva, a koji je završen 1981. godine. Unutar opisanog konteksta, autorica problematizira međuodnos arhiva, intelektualnog vlasništva i povijesti Antigve i Barbude. U središtu rasprave je pitanje imaju li bilo koji pojedinac ili skupina pravo prvenstva nad sadržajem Codringtonove zbirke. Zauzima se stav kako vlasništvo isprava treba biti ograničeno subjektima na koje se odnosi. Polazeći od „argumenta nasljeđa“, tvrdi se da isprave, iako su izvorno u privatnom vlasništvu i prodane nepoznatom vlasniku, trebaju biti u posjedu i dostupne stanovnicima Antigve i Barbude čiju povijest dokumentiraju.